

ION HADÂRCĂ

Firul logic al Ariadnei

sau

Războiul de țesut gândire (I)

Rândurile de față, mai curând niște puseuri epistemologice în natura gândirii, poate se vor alinia cândva într-un sistem sau program subiectiv al cunoașterii de sine. Deocamdată par a fi doar ceea ce sunt – umbre vagi ale unor încorporări de idei, schițe ale traseului ieșirii din incertitudini, semne de calcul ale voinței și duratei de zbor prin imperiul judecății; un fel de introducere la cum ar fi cu puțință o întemeiere în fapt a Ratio-Nauticii viitoare.

Așadar, ce este gândirea? La nivel empiric, gândirea pare a stabili capacitatea de a elabora soluții practice într-un timp concret pentru o situație concretă, plecând de la noile necesități și probleme, nesemnificate anterior, dar în rezolvarea cărora este solicitată o anumită experiență de viață, pentru neabaterea de la linia adevărului practic. Pentru că deja abordăm și datele experienței, vom preciza că experiența te poate lansa efectiv spre soluția optimă ori, în egală măsură, te poate arunca înapoi în labirint, totul – în funcție de corectitudinea selecției, analizei și emiterii intuitiv-creative a verdictului.

Este o formulă oarecum arbitrară, pentru că factorul experienței în elaborarea soluțiilor șerpuieste mereu printr-un relief aglomerat, cu abateri și surprize periculoase, dar, în linii generale, definiția este plauzibilă interpretărilor consacrate, precum o demonstrează și *Dicționarul de filosofie, Larousse* (Editura Univers Enciclopedic, București, 1999) în interpretarea noțiunilor de *Adevăr, Gândire, Idee, Judecată...* Spre exemplu, *Adevăr* înseamnă *conformitate a ceea ce se spune cu ceea ce este*. În tratarea noțiunii de *Gândire*, ne

Rose Beuret

atenționează același *Larousse*, „se face distincție, cu toată rigurozitatea, între noțiunea de *gândire*, care este reflexivă și aceea de *cunoaștere*, care duce imediat la un obiect real (lumea, oamenii etc.) și nu implică în mod necesar reflecția”. În același context, din aceeași sursă, *Ideea* este „ceea ce avem în spirit”, iar *Judecata* – „activitate a gândirii prin care se afirmă sau se neagă”.

Precum se vede, nuanțele se aglomerează, din start, chiar la capitolul judecății înseși, al facultății de a judeca, or, pentru a nu intra în noi și noi subtilități, vom menționa doar cele două studii de referință ale ilustrului filosof german Immanuel

Kant (1724 – 1804): *Critica rațiunii pure* (1781), parțial tradusă de Mihai Eminescu, și *Critica puterii de judecată* (1790). Bibliografia este imensă, însă nu parada erudiției ne interesează aici, ci încercarea unei fenomenologii a gândirii ca facultate esențială a naturii umane.

Grecii antici (și nu numai) au intuit magistral calitățile, componentele și dilemele arhetipale ale acestei naturi, simbolul mistic al Labirintului, dar și al Peșterii platoniciene, fiind termeni (spațiali) de referință în abordarea subiectului. Cât privește *Firul Ariadnei*, credem că el a fost mai degrabă unul imaginar, pentru că cel rătăcit, orișicare, chiar în

Adevărata gândire... începe abia de acolo de unde se termină experiența cunoașterii și începe săparea și explorarea unei noi fântâni sapiențiale.

clipa luării în mâini a firului salvator este imediat străfulgerat de multitudinea traseelor atât parcurse, cât și nemiștuite, dar eliminate în anonimat prin alegerea căii optime. Este tocmai acea operație a zborului imaginativ ca în basme, precum l-a intuit și geniul nostru popular: să zboare „nu ca vântul, dar ca gândul”. O singură nuanță care s-ar mai cere de evidențiat aici este că zborul acesta fantastic devine posibil în mecnica basmului anume prin întruparea ființială, prin Logos, a eroului identificat miraculos, în spațiul povestirii, cu însăși ființa participativă a ascultătorului. Adică, *a spune* este ca și cum *a înfăptui*.

Reluând firul interpretării, vom observa că gândirea facilitează atât procesul de emisie a ideii, conceptului, segmentelor ascendente de judecată și calea de acces spre soluție, cât și soluția propriu-zisă, sau, în termeni filosofici, finalizarea teleologică de care dispui pentru situația dată. De fapt, calitatea gândirii este direct proporțională cu capacitatea ei de elaborare a unui număr cât mai mare de soluții pentru cele mai imprevizibile surprize pe care ți le poate oferi la orice pas și cu multă generozitate Măria Sa Realitatea. Referindu-se la acest aspect al gândirii, tânărul gânditor Mircea Eliade formula, încă pe la 1935, în *Fragmentele* sale din *Oceanografie* următorul deziderat: „Gândirea trebuie să fie nu numai reală, dar și eficientă – adică nu trebuie numai să conducă la lucruri, dar să ne și învețe să mergem mai ușor și mai sigur la lucruri. Din cauza unui vocabular uzat, confuz, improvizat, nimeni nu mai poate gândi eficient.

E nevoie să se anuleze toți acești termeni care nu mai spun nimic, sau spun fals. Gândiți direct – și veți constata că încercarea schemelor mentale de a goni spiritualitatea din acțiune și viață, din realitate, este absurdă” (M. E., *Oceanografie*, Editura Humanitas, București, 1991, pag. 187). Se pare că tocmai nevoia „depășirii schemelor mentale” și înnoirii gândirii i-a purtat pașii lui Mircea Eliade până în depărtata Indie, pe culmile tibetane ale meditației brahmanice, învățând canoanele înțelepciunii (*praj-na*) sanscrite care i-au revelat în „încercarea labirintului” mișcarea inițiativă spre Centru...

În loc de rezumat ne limităm instanțaneu a schița ideea că într-o proiecție cosmică a misiunii sale gnostice gândirea nu pare a fi decât efortul conștientizat de zădărniciere a variațiilor infinite ale eșecului constant. Adevărata gândire, levitația metafizică neinfluențată de inerție, de praxis și social, începe abia de acolo de unde se termină experiența cunoașterii și începe săparea și explorarea unei noi fântâni sapiențiale. Operația de forjare a necunoscutului, acest veșnic efort spiritual sau vizionară explozie ideatică – iată o posibilă definiție a gândirii fulgerând pe negândite.

Mâna dreaptă